

Les corbates del 27-S

Tot sembla apuntar que en les properes eleccions del 27-S hi haurà set candidatures. Són molts els elements que faran d'aquestes eleccions autonòmiques uns comicis diferents tant des del punt de vista de les llistes com dels programes. Al marge del debat sobre el caràcter excepcional de la propera cita electoral, si es fixa la mirada sobre les persones que encapçalaran les diferents propostes s'observa que les corbates seran minoria durant la campanya. Un fet que es viurà amb normalitat i ben lluny de la polèmica que, el 2004, va suscitar el conseller en cap de la Generalitat de Catalunya, Josep Bargalló, per no portar corbata. Aleshores, els fabricants catalans de corbata van fer sentir les seves queixes pel mal exemple que suposava la imatge d'un conseller sense corbata. Onze anys després, sembla impensable una queixa d'aquest tipus, atès que cada dia són més les persones sense corbata que es dediquen a la política. El gènere i la generació són dues variables explicatives: més presència de dones i més presència d'homes fills de la democràcia. Mentrestant, els que portaven corbata es resisteixen a abandonar-la però semblava que s'esforçaven per oferir imatges disteses amb el coll lliure d'opressions indumentàries. Tot plegat convida a reflexionar sobre el significat pràctic i simbòlic del declivi de les corbates.

Des de la sociologia de la moda s'explica com la vestimenta respon a diferents funcions socials que va-

rien segons el context històric i estan subjectes a qüestions pràctiques (protegir el cos) i simbòliques (expressar jerarquies i valors). Elias, Simmel i Veblen són autors referents per recordar que la moda no funciona com un fenomen aïllat de la societat, sinó que cada època té els seus patrons estètics i usos en la roba per expressar una manera d'entendre el món lligada a un determinat ordre social. Només cal pensar en el contrast entre la manera de vestir de la reialesa i el serfs durant l'Edat Mitjana per entendre la importància sociològica de les maneres de vestir. Amb l'adveniment de la societat moderna, el canvi social i la moda estableixen un lligam. L'emergència de la societat de classes s'acompanya d'uns estils de vestir que busquen expressar el potencial de canvi tant en l'estruc-

SARA MORENO

SOCIÒLOGA

tura social com en les identitats col·lectives.

Des d'aquesta perspectiva, es pot analitzar el declivi de les corbates en un moment de transformacions profundes que algunes veus identifiquen com un canvi d'època. La corbata acumula una llarga història que molts fan començar al segle XVII a França,

vinculada a usos militars. Més enllà dels seus orígens, es tracta d'un complement estètic, sense cap ús pràctic, símbol de la masculinitat hegemònica, el poder polític i l'èxit socioeconòmic. És un element de distinció de classe que ostenten els homes en l'àmbit públic per establir jerarquies entre ells. Durant molts anys, l'exercici de la política s'ha associat a l'ús de la corbata, i ha ofert una imatge grisa i uniforme que, d'alguna manera, també ha contribuït a fer créixer l'imaginari de "tots

els polítics són iguals". Malgrat alguns episodis aïllats d'homes que, per motius pràctics o ideològics, s'han resistit a fer-se un nus al coll, ha calgut una profunda crisi institucional per obrir la veda al desús de la corbata. Colls lliures, mànigues de camisa arremangades i samarretes reivindicatives guanyen espai en els cossos dels homes que es dediquen a la política. Sense dubte, s'ha trencat amb la imatge d'una masculinitat hegemònica grisa i homogènia que formava part de la normalitat política.

El declivi de les corbates té conseqüències pràctiques i simbòliques. Pragmàticament, els homes han guanyat en comoditat i benestar, sobretot si es té en compte l'absurditat de portar americana i corbata durant els mesos d'altres temperatures (l'estiu del 2011 al Japó es va recomanar vestir sense corbata a la feina per facilitar l'estalvi energètic amb els aires condicionats). Simbòlicament, queda clar que tots els polítics no són iguals. Sens dubte, l'aiguabarreig estètic actual és un bon reflex d'una època canviant motivada per una crisi sistèmica (econòmica, social i institucional). Ara bé, seria ridícul mesurar l'abast i profunditat de les propostes de canvi en termes de corbates. L'estètica i les formes són importants en política però molt menys que les idees i els valors. El declivi de les corbates a les eleccions del 27-S hauria de servir per despullar les ideologies contra tot intent d'amagar-les amb operacions de comoditat estètica.

LAMARTARILE

Elias, Simmel i Veblen ens recorden que cada època té els seus patrons estètics per expressar una manera d'entendre el món

De cara al 27-S cal despullar les ideologies contra tot intent d'amagar-les amb operacions d'estètica